

УДК 338.631

І. А. Пархоменко,

М. Ф. Плотнікова,

кандидат економічних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розроблення інноваційних продуктів підприємствами завжди характеризується ризиком, а відмова від інноваційної діяльності може призвести до втрати підприємством своїх ринкових позицій. З огляду на це, проблеми дослідження ризиків інноваційної діяльності підприємств набувають особливої актуальності. Інноваційна діяльність без ризику не буває, але він обов'язково повинен максимально прораховуватися. Управління ризиком — дуже широке поняття, яке охоплює різноманітні проблеми, пов'язані практично з усіма напрямками й аспектами в управлінні.

Теоретичні й прикладні аспекти ризику, пов'язаного з реалізацією інноваційних проектів, висвітлено у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виділити О.Григор'єва [2], В. Жежуху [3], З. Литвину [9], І. Серединську [6; 11] та ін. Проте оцінка ризикованості інноваційних проектів й досі залишається недостатньо вивченою, що є підставою для додаткових досліджень.

Метою статті є оцінка ризиків, пов'язана з реалізацією інноваційних проектів для забезпечення управлінського персоналу та інвесторів повною і достовірною інформацією при прийнятті рішень щодо реалізації проекту.

Незаперечним є той факт, що здійснення інноваційної діяльності не лише дає змогу вийти підприємству на новий рівень функціонування, а й супроводжується існуванням низки ризиків, які, зазвичай, призводять до надмірних втрат ресурсів. Саме тому доцільним є розроблення інноваційної програми, яка враховує ступінь ризикованості нововведення [1, с. 176]. Отже, на підприємствах інноваційний процес доцільно реалізовувати за допомогою різних інноваційних програм, у межах кожної з яких розробляють інноваційні проекти, що формуються на основі вивчення можливих ризиків та їх оцінювання. Інноваційний проект можна визначити як комплекс дій, спрямованих на створення, виробництво і поширення результатів наукової праці на ринок — кінцевому споживачу. Інноваційний ризик — це ймовірність втрат, що виникають при вкладенні підприємницькою фірмою засобів у виробництво нових товарів і послуг, які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку. Реалізація інноваційних проектів — це сфера діяльності, що характеризується низкою особливостей, які необхідно враховувати у процесі управління інноваційними ризиками. До таких особливостей варто віднести: розтягненість інноваційних проектів в часі (для окремих проектів — проектний цикл може тривати роки); досить часто до реалізації інноваційних проектів залучають велику кількість учасників (кредитори, інвестори, замовники, консультанти, проектувальники, страхувальники тощо); інноваційні проекти часто мають комплексний характер, тобто є комбінацією «простіших» форм господарської діяльності (наукової, технічної, фінансово-кредитної, страхової тощо); інноваційні проекти можуть мати інтернаціональний характер, унаслідок чого можуть виникати інноваційні ризики щодо різних країн

© Пархоменко І. А., Плотнікова М. Ф., 2016

та політик.

Наведемо основні компоненти концепції ризику для інноваційних проектів : ризик відзначається щодо майбутнього, а, отже, тісно пов'язаний з ухваленням рішень; категорії «невизначеність» і «ризик» тісно пов'язані, але не є синонімами; ризик виникає, коли треба ухвалити рішення (один з варіантів перекладу слова «ризик» «ухвалення рішення, результат якого невідомий»); ризик суб'єктивний, а невизначеність об'єктивна; для інновації справедливе правило: «якщо немає ризику, то немає і нічого нового» інновація як знаряддя глобальної конкуренції стає безглуздою [4, с. 123]. Для розгляду можливих варіантів ризикованості інвестиційного проекту залежно від різних обставин використовують такі підходи : аналіз чутливості проекту до змін окремих факторів, які впливають на дохідність; аналіз прогнозних сценаріїв розвитку загальноекономічних умов та здійснення самого інвестиційного проекту; метод статистичних випробувань, за якого з допомогою електронно-обчислювальної техніки прораховується багато варіантів дохідності проектів залежно від показників-факторів у заданих діапазонах їхніх змін [5, с. 55]. У результаті одержують середні показники, статистичні характеристики їхньої варіації та розподілу для подальшого аналізу найважливіших для дохідності проекту показників та рівень ризикованості проекту за різними напрямками.

Управління ризиками повинно здійснюватися так: 1) планування управління ризиками – вибір підходів і планування діяльності з управління ризиками проекту. На цьому етапі можна виділити найважливіші моменти: призначення відповідальної особи; визначення бюджету, призначеного для управління ризиками; планування основних дій з управління ризиками і їх “прив'язкам до життєвого циклу проекту; 2) ідентифікація ризиків – процес, що здійснюється насамперед і супроводжує управління проектом до його закінчення [7–8, 10–11]. Ідентифікація ризиків визначає, які ризики можуть вплинути на проект, і документує характеристики цих ризиків.

Кожне підприємство повинно прагнути до розвитку свого інноваційного потенціалу, забезпечуючи виробничі процеси новою технологією, технікою і можливістю випускати нові товари, але при ухваленні рішення про розроблення інноваційного проекту треба враховувати і ризики, які неодмінно супроводжуватимуть будь-які інновації на всіх стадіях їхнього розроблення і впровадження. Для забезпечення підприємства та інвесторів повною та достовірною інформацією про наявні ризики необхідним кроком при оцінці ефективності інноваційного проекту є аналіз ризиків інноваційної діяльності. З цією метою виділено основні методи якісного та кількісного аналізу ризиків інноваційних проектів, розглянуто порядок розрахунку показників інноваційного ризику та їх значення. Вважаємо, що аналітик повинен самостійно обрати спосіб аналізу ризиків, а саме той, який дозволить керівництву інноваційного підприємства та власникам інвестиційного капіталу прийняти однозначне безсумнівне рішення про доцільність та ефективність впровадження досліджуваного проекту. Подальшим етапом дослідження повинно стати розроблення багатофакторної оцінки ризику інноваційного проекту, а також глибше дослідження питання про зниження ризиків в інноваційній діяльності.

Список джерел (References)

1. Гнилянська Л. Й. Особливості формування та реалізації інноваційних програм з урахуванням фактора ризику / Л. Й. Гнилянська // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 21.18. – 2011. – С.175–179.

2. Григор'єва О. Є. Проблеми ризиків, що виникають під час реалізації інноваційних проектів та методи їхнього кількісного вимірювання / О. Є. Григор'єва // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – №628. – С.64–71.
3. Жежуха В. Й. Ризики інноваційної діяльності підприємств / В. Й. Жежуха // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 19.2. – 2009. – С.177–182.
4. Левицька О. О. Оцінювання ризиків при впровадженні інноваційних проектів / О.О.Левицька // Економіка. – №13. – 2010. – С. 121–129.
5. Фіщенко О. М., Особливості оцінювання інноваційних ризиків / О. М. Фіщенко, А.І. Халаїмова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – №4. – 2011. – С. 52–57.
6. Серединська І. Оцінювання інноваційних ризиків у системі вартісно-орієнтованого управління / І. Серединська // Галицький економічний вісник. – 2011. – №1(30). – С.116–123.
7. Зоріна О. А. Методи аналізу фінансових ризиків / О. А.Зоріна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Вип. 2 (20). – 2011. – С.221–229.
8. Войнаренко М. П. Залучення банківських ресурсів в інноваційний потенціал України / М. П.Войнаренко, Р. С. Красницька., В.П. Нікітюк // Вісник Хмельницького національного університету. – №6. – 2010. – С. 10–15.
9. Литвин З. Деякі аспекти ризику інвестиційних проектів / З. Литвин // Економічний аналіз. – №8. – 2011. – С. 432-434.
10. Серединська В. Оцінка інноваційних альтернатив розвитку підприємства / В. Серединська, О. Загородна // Економічний аналіз. – №8. – 2011. – С.308–314.
11. Плотнікова М. Ф. Економіко-математичне моделювання інноваційної діяльності підприємств / М. Ф. Плотнікова // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки: Випуск 31: У двох частинах / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Черкас. держ. технолог. Ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2012. – Ч.1. – С. 62–66.

Одержано 15.11.2016